

ПРЕДЛОГ ТЕМИ ЗА ДИПЛОМСКИ РАБОТИ ЗА 2023-2024 год.

Р.б.	Наставник - ментор	Предмет	Тема	Литература
1	2	3	4	5
1	д-р Александар Петровски, вон.проф., потполковник	Воена топографија и географија	1: Улогата и значението на топографијата при подготовка и изведување на артилериски боеви гаѓања 2: Гео-разузнавањето како елемент при изведување на современи воени операции.	Картографија - проф.д-р Благоја Марковски -2010, Воена топографија - проф. д-р Јове Димитрија Талевски, ГИС - проф. д-р Благоја Марковски, ГИС - Џули Делејни и Кимберли Ван Нил, Интернет изданија од ArcGIS.
2	проф. д-р Елениор Николов, полковник	Оклопни борбени возила 1	1:Примена на хибриден погон кај оклопните борбени возила	1. Вилард В. Пулкрабек, Инженериски основи на моторите со внатрешно согорување, Арс Ламина, Скопје, Превод на делото, 2009 2. Вонг Ј.У., Теорија на копнените возила, Арс ламина, Скопје, Превод на делото 2009
		Мотори и моторни возила	2:Систем на потпирање кај лесни оклопни борбени возила	3. Димитровски М., Давчев Т., Николов Е., Мотори и моторни возила, учебник, Воена академија, 1999 4. Mahalec I., Lulic Z., Kozarac D., Motori sa untrasnjim izgaranjem, FSB Zagreb, 2010
3	проф. д-р Славко Ангелевски, полковник	Системи за управување со оган	1:Улога и задачи на предните небљудувачи во рамките на системот за управување со оган	1.Headquarters United States Army Materiel Command, ENGINEERING DESIGN HANDBOOK, SECTION 1, FIRE CONTROL SYSTEMS—GENERAL, WASHINGTON, D.O. 20315 2.Упатство за системот АТЛАС 3.Charli Carpenter, “US Public Opinion on Autonomous Weapons,” June 19, 2013, http://www.whiteoliphant.com/duckofminerva/wp-content/uploads/2013/06/UMass-Survey_Public-Opinion-on-Autonomous-Weapons.pdf 4.С. Десковски, С. Ангелевски: Надворешна балистика, Маринг, Скопје, 200 год., ISBN 9989-9977-1-3 5.Авторизирани предавања од предметот Системи за управување со оган 6.Интернет извори и друга литература.
		Моделирање и симулации	2:Проток на информации и организација на врските во компјутерски подржувани вежби	1.James F. Dunningan (2000), Wargames Handbook – How to Play and Design Comercial and Professional Wargames, Writers Club Press, New York, USA. 2.Jerry Banks (editor), (1998), HANDBOOK OF SIMULATION – Principles, Methodology, Advances, Applications and Practice, John Wiley & Sons, Inc, New York. 3.E. Farmer, J. Van Rooij, J. Riemersma, P. Jorna, J.Moraal, (1999), Handbook of Simulator-Based Training, Ashgate Publishing Ltd., England. 4.Авторизирани предавања од предметот Моделирање и симулации. 5.Интернет извори и друга литература

Р.б.	Наставник - ментор	Предмет	Тема	Литература
1	2	3	4	5
4	проф. д-р Ненад Танески, полковник	Тактика на мировни операции и превенција на конфликти	1:Родот врски во поддршка на борбени операции 2:Улогата на војската на РЦГ во мировни операции	Разрешување конфликти - Ненад Танески, ФМ 7-8, ФМ 7-10, Тактика како вештина-Адил Газафер, Детективска тактика и тактички борбени постапки- Методи Ц. Јанев
5	проф. д-р Тони Ѓоргиев, полковник		1:Улогата на Воениот Комитет во НАТО 2:Користење на специјално вооружување и опрема при упад на Специјалните единици во урбани средини	
6	проф. д-р Драге Петрески, полковник	Класично вооружување	1:Артилериски средства со голем дострел 2:Употреба на оружје во урбана средина	1. Теоретски основи на класично вооружување - д-р Драге Петрески, ВА, 1998 г. 2. Современо борбено оружје - д-р Драге Петрески, ВА, 2011 г. 3. Вооружување на оклопни возила на пешадијата - д-р Драге Петрески, ВА, 2013 г. 4. Друга стручна литература од странски извори или литература добиена од интернет.
7	проф. д-р Лазар Ѓуров, потполковник	Комуникации и комуникациски вештини Раководење и лидерство	1:Улогата на лидерите во креирањето на организациска култура во армиски контекст 2:Улогата на преговарачките вештини во успешното извршување на борбените задачи кај младите воени лидери	1. ЛИДЕРСТВО - Љ. Дракулевски, А.Т.Вешовска, Л. Ѓуров, Академска книга, 2015 2. ДЕЛОВНА КОМУНИКАЦИЈА, Томас Л. Минс, Ars Lamina, 2012 3. СОВРЕМЕН МЕНАЏМЕНТ, Е. Мејер, М.Ашлинг, Г.Р. Џонс, Џ.М.Џорџ, Глобал комуникации, 2008 4. Бобек Шуклев: Менаџмент, осмо издание, Економски факултет - Скопје, Скопје, 2013.
8	д-р Сашо Даневски, доцент	Специјално физичко вежбање и спорт	1:Значајноста на физичката активност во одржување на борбената готовност на питомци од Воена академија 2:Тестови за проверка на физичката подготвеност кај Армиите во светот и различноста на критериумите помеѓу женски и машки пол	Hamilton, N., Weimar, W., Luttgens, K. (2012). Kinesiology, Scientific Basis of Human Motion. Twelfth edition. Siendentop., D. (2007). Introduction to Physical Education, Fitness, and Sport. Sixth edition. Wuest, D., and Bucher, C. (2006). Phisical education, Exercise Science and Sport. Fifteenth edition. Army poket physical training guide, FM 21-20 W CH 1, ATP 7-22.01, Правилник за спроведување на проверка на физичка подготвеност со активен воен персонал од Министерството за одбрана и Армијата
9	д-р Методи Хаџи-Јанев, вон.проф., бриг.ген.		1:Влијанието на технологиите со двојна намена врз одлуката на командирот на вод при организација на контролна точка на брза рака во постконфликтни дејствија 2:Изработка на предлог анекс за сајбер операции за оперативна наредба за командирот на чета во офанзивни борбени дејства	

Р.б.	Наставник - ментор	Предмет	Тема	Литература
1	2	3	4	5
10	проф. д-р Зоран Јовановски, полковник	Меѓународно воено и хуманитарно право	1:Интеракција помеѓу Меѓународното хуманитарно право и човековите права во контекст на вооружените конфликти 2:Компаративна анализа на М4 карабин 5.56×45 mm & Хеклер и Кох Г36 5.56x45 mm	МВХП-Воислав Василевски,МВП-Тони Ѓорѓиев,ПВНГ-- Правило за М4 карабин -Правило за Хеклер и Кох Г36 -Извори од интернет
11	д-р Билјана Каровска Андоновска, вон.проф.	Меѓународно воено и хуманитарно право	1: Цивилите како колатерална штета во современите воени конфликти: компаративен осврт на војните во Сирија и Украина.	1. Mahanty, D. (2023) - Five ways to protect civilians in contemporary armed conflict, достапно на: Five ways to protect civilians in contemporary armed conflict SIPRI 2. Manesh, A.K., Goniewicz, K., Burkle, M.D., Robinson, Y. (2022) Review of Military Casualties in Modern Conflicts - The Re-emergence of Casualties from Armored Warfare, PubMed 3. Number of civilian deaths related to the Russia-Ukraine conflict from April 2014 to September 2023, достапно на: Civilian deaths related to Russia-Ukraine conflict 2014-2023 Statista 4. Halterman, A. (2020) Violence against civilians in the Syrian civil war: Evidence from new micro-level data , достапно на: Violence against civilians in the Syrian civil war: Evidence from new micro-level data (andrewhalterman.com)
		Човекови права	2: Транзициска правда - предуслов за стабилно пост-конфликтно општество	1. Ванковска, Б. (2021) Транзициска правда (електронско издание) (УКИМ, Филозофски факултет, Скопје 2. United Nations Report (2004) The Rule of Law and Transitional Justice in Conflict and Post Conflict Societies, достапно на: http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/395/29/PDF/N0439529.pdf . 3. R. Teitel (2003) Transitional Justice Genealogy, Harvard Human Rights Journal, Vol. 16.
12	проф. д-р Југослав Ачкоски, потполковник	Теорија на системи, Информатика, Компјутерски системи	1: Уапредување на административната ефикасност со вештачка интелигенција: иновации и предизвици	1. Deskovski, Stojce and Achkoski, Jugoslav and Temelkovski, Boban (2021) Теорија на системи и управување со примена на MATLAB/SIMULINK /. Воена академија "Генерал Михаило Апостолски", SKOPJE. ISBN 978-9989-134-12-8 2. Предавања и вежби од предметниот наставник. 3. Литература достапна на интернет
			2: Сајбер заштита на ВЕБ апликации	1. Achkoski, Jugoslav (2022) Основи на програмирање во Јава. Military Academy, Skopje. ISBN 978-9989-134-15-9 2. Предавања и вежби од предметниот наставник. 3. Литература достапна на интернет
13	проф. д-р Александар Главинов, полковник	Општа тактика 1 Инфраструктурни објекти	1:Употреба на пешадиските единици од можни безбедносни загрозувања на важни инфраструктурни објекти 2:Подземно војување како дел од современото војување на пешадиските единици	1.Инфраструктурни објекти - книга Александар Главинов и Горан Мијовски 2020 година 2.Општа тактика 1 , скрипта од Миле Петровски 3.FM - употреба на пешадијата 4.Интернет извори

Р.б.	Наставник - ментор	Предмет	Тема	Литература
1	2	3	4	5
14	проф. д-р Андреј Илиев, потполковник	Еволуција на војување	1: Историска ретроспектива на Арапската пролет	1. Haddad, Bassam; Bsheer, Rosie; Abu-Rish, Ziad, eds. (2012). The Dawn of the Arab Uprisings: End of an Old Order?. London: Pluto Press. ISBN 978-0-7453-3325-0. 2.Kaye, Dalia Dassa (2008). More Freedom, Less Terror? Liberalization and Political Violence in the Arab World. Santa Monica, CA: RAND Corporation. ISBN 978-0-8330-4508-9. 3.Tausch, Arno (Spring 2016). "The Civic Culture of the Arab World: A Comparative Analysis Based on World Values Survey Data". Middle East Review of International Affairs. 20 (1). doi:10.2139/ssrn.2827232. S2CID 157863317. SSRN 2827232. 4. Литература по предлог на менторот
		Воена историја	2: Германската инвазија на Холандија, Белгија и Франција од 10-20 мај 1940 година	1. Андреј Илиев. Историја на војувањето, КА-ЕЛ-ЕС принт, Скопје, 2020. 2. A.Iliev, L.Gjurov, B.Miklos. Strategic leadership in warfare, Generis publishing, ISBN: 979-8-88676-252-5, 2022, Strategic Leadership in Warfare- LIBROTERRA 3.Wells, Anne Sharp (2014) Historical Dictionary of World War II: The War against Germany and Italy. Rowman & Littlefield Publishing. 4. Литература по предлог на менторот
15	м-р Елена Трајановска, виш лектор	Англиски јазик со воена терминологија	1:Communication as a Key Prerequisite for Mission Success (Комуникацијата како главен услов за успех на мисиите)	Building Language Skills and Cultural Competencies in the Military: DOD's Challenge in Today's Educational Environment, U.S. House of Representatives, Committee on Armed Services Subcommittee on Oversight & Investigations , "Communication in Military Leadership: The Relationship of Military Leadership to Communication" by Col. Timothy R. Reese
			2:Language and Defence Diplomacy (Јазикот и одбранбената дипломатија)	Foreign language, Cultural Diplomacy, and Global Security, Gail H. McGinn, The Velvet Gauntlet: A Theory of Defense Diplomacy, Gregory Winger, Defence Diplomacy - An important tool for the implementation of foreign policy and security of the state, Lech DRAB, PhD
16	проф. д-р Митко Богданоски, полковник	Безбедност во комуникациско-информациските системи	1:Употреба на машинско и длабинско учење во сајбер безбедност	1. Nanda M. B., Parinitha B. S, Machine Learning and Deep Learning Methods for Cybersecurity (2019) 2. Yang Xin, Gao Mingcheng, Haixia Hou, Machine Learning and Deep Learning Methods for Cybersecurity (2018) 3. Ilhan Firat Kilincer, Fatih Ertam, Abdulkadir Sengur, Machine learning methods for cyber security intrusion detection: Datasets and comparative study, (2021) 4. Ishai Rosenberg, Asaf Shabtai, Yuval Elovici, Lior Rokach, Adversarial Machine Learning Attacks and Defense Methods in the Cyber Security Domain (2021)
		Информациски технологии во одбранбениот и безбедносниот систем	2:Употреба на машинско учење во воени цели	1. Daniel Padilla Carrasco, Hatem A. Rashwan, Miguel Angel Garcia and Domenec Puig T-YOLO: Tiny vehicle detection based on YOLO and multi-scale, (2016) 2.Alex Smola and S.V.N. Vishwanathan, Introduction to Machine Learning (2010) 3.Budesh Kanwer, Comprehensive study of the implementation of machine learning in military (2023) 4.Hui Li, Lin Yu, Jie Zhang and Ming Lyu, Fusion Deep Learning and Machine Learning for Heterogeneous Military Entity Recognition, (2022)

Р.б.	Наставник - ментор	Предмет	Тема	Литература
1	2	3	4	5
17	д-р Александар Грижев, вон.проф., мајор	Социологија	<p>1: Улогата на религијата во процесот на пост-конфликтна стабилизација и реконструкција.</p> <p>2: Упатување во мисија и ефектот врз семејната динамика на воениот персонал.</p>	<p>1. Appleby, R. S. (Ed.). (2000). The Ambivalence of the Sacred: Religion, Violence, and Reconciliation. Rowman & Littlefield.</p> <p>2. Marshall, K. (2017). Religion and Conflict Resolution: Christianity and South Africa's Truth and Reconciliation Commission. Routledge.</p> <p>3. John Darby and Roger Mac Ginty. (Eds.). (2008). Contemporary Peacemaking: Conflict, Peace Processes and Post-war Reconstruction. Palgrave Macmillan.</p> <p>4. Mohammed Abu-Nimer. (2003). Nonviolence and Peacebuilding in Islam: Theory and Practice. University Press of Florida.</p> <p>5. R. Scott Appleby, Atalia Omer, and David Little. (Eds.). (2011). The Oxford Handbook of Religion, Conflict, and Peacebuilding. Oxford University Press.</p> <p>1. Hill, J. B. (2017). The Effects of Deployment on Military Family Roles. Thesis presented in partial fulfillment of the requirements for the Bachelor of Science in social work in the College of Social Work at The Ohio State University. Ohio State University.</p> <p>2. Pagano, Timothy Patrick, "The Long-Term Effects Of Parental Military Deployment On Perceived Parent/ child Relationship Quality" (2018). Theses and Dissertations. 2307. https://commons.und.edu/theses/2307.</p> <p>3. Department of Veterans Affairs. How Deployment Stress Affects Families. Military.com. https://www.military.com/deployment/effects-deployment-families.html#:~:text=Families%20face%20a%20number%20of,detachment%20and%20withdrawal%20may%20occur.</p> <p>4. Colburn, R. A. (2020). A qualitative inquiry into the dynamics of family reintegration following a deployment. Thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the PhD degree. Kansas State University, Manhattan, Kansas: Department of Sociology, Anthropology, and Social Work College of Arts and Sciences. https://krex.k-state.edu/bitstream/handle/2097/40904/AlaynaColburn2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y.</p> <p>5. McLanahan, S. (ed-in-chief). (2013). Military Children and Families. https://futureofchildren.princeton.edu/sites/g/files/toruqf2411/files/media/military_children_and_families_23_02_fulljournal.pdf</p>
18	проф. д-р Невен Трајчевски, потполковник	Електроника	<p>1: FPV дронови</p> <p>2: Анти-дрон технологија</p>	<p>1. E. T. Efaz, M. M. Mowlee, J. Jabin, I. Khan and M. R. Islam, "Modeling of a high-speed and cost-effective FPV quadcopter for surveillance," 2020 23rd International Conference on Computer and Information Technology (ICCIIT), DHAKA, Bangladesh, 2020, pp. 1-6, doi: 10.1109/ICCIIT51783.2020.9392696.</p> <p>2. Предавања и вежби од предметниот наставник;</p> <p>3. Литература достапна на интернет</p> <p>1. UK Department for Transport, Taking Flight: The Future of Drones in the UK, 2018.</p> <p>2. Предавања и вежби од предметниот наставник;</p> <p>3. Литература достапна на интернет</p>

Р.б.	Наставник - ментор	Предмет	Тема	Литература
1	2	3	4	5
19	проф. д-р Орце Поповски, полковник	Внатрешна балистика	1:Примена на поправните формули и поправните коефициенти кај хаубица 122 mm Д30	1.Р. Љ. Смилески, О. Б. Поповски: Внатрешна балистика, Скопје, 2001 2. Municija (II deo), SSNO, Beograd, 1974 3. Osnovi konstrukcije artiljeriskog naoružanja, SSNO, Beograd, 1983 4. G.M. Moss, D.W. Leeming, C. L. Farrar: Military Ballistics, Brassey's (UK) Ltd, London, 1995, 5. Интернет извори и друга литература.
20	д-р Љупчо Шошоловски, доцент, мајор	Управување и ракување со оган на артилериски единици	1: Примена на беспилотни летала во артилериска батерија за поддршка во скратена подготовка на почетни елементи за гаѓање	1. Артилериско правило за гаѓање, Скопје, 2012. АРМ-ИПА-31201-01/1 2. Упатство за работа на сметачко одделение, Скопје 1997; 4. Z. Zivanovic. (1979). Teorija gaganja. SSNO. Uprava za artilerija, Beograd. 3. M. Radenovic, O. Dinic. (1970). Naoruzanje pesadija. Beograd.
		Теорија на гаѓање	2: Непосредно гаѓање од артилериски орудија	5. Предавања и вежби од предметниот наставник; 6. Литература достапна на интернет
21	д-р Невена Серафимова, вон.проф.	Методи на операциони истражувањ	1:Квантно сметање, квантни компјутери и нивна примена	1. Barry C Sanders. How to Build a Quantum Computer. IOP Publishing Ltd 2017 2. Tony Hey. Quantum Computing: An Introduction. University of Southampton, Southampton, UK 3. Материјали од интернет
			2:Математички алатки во управувањето со беспилотни летала – дронови и нивна употреба во борбените дејствија, со посебен акцент на поддршка на пешадиските единици	1. С. Цветановски, М. Петровски. Учебници и скрипти по Општа тактика. 2. Krzysztofik, Z. Koruba. Mathematical Model of Movement of the Observation and Tracking Head of an Unmanned Aerial Vehicle Performing Ground Target Search and Tracking. https://doi.org/10.1155/2014/024250
22	д-р Кире Јакимовски, вон.проф.	Телекомуникации	1:Справување со инциденти со помош на SIEM решенија	1. Hafiz, M., & Soewito, B. (2022). Information Security Systems Design Using SIEM, SOAR and Honeypot. Jurnal Pendidikan Tambusai, 6(2), 15527-15541. 2. Mohd Ariffin, M. A., Darus, M. Y., Haron, H., Kurniawan, A., Muliono, Y., & Pardomuan, C. R. (2022). Deployment of Honeypot and SIEM Tools for Cyber Security Education Model in UITM. International Journal of Emerging Technologies in Learning, 17(20). 3. Lee, H. W. (2022). Analysis of Cyber Incident Artifact Data Enrichment Mechanism for SIEM. Journal of Internet of Things and Convergence, 8(5), 1-9. 4. Материјали од предметниот наставник
23	проф. д-р Оливер Андонов	Методика на пешадиско вооружување со настава по гаѓање	1:Изведување на обука во гаѓање и чкрапање	
			2:Подготовка и извршување на подготвително гаѓање на рбр. 1 со АП 7.62 mm M70	

Р.б.	Наставник - ментор	Предмет	Тема	Литература
1	2	3	4	5
22	д-р Димитар Богатинов, вон.проф., мајор	Информациони технологии во поддршка на одбраната и безбедноста	1:Технолошки достигнувања и ранливости на беспилотните летала кои се употребуваат во воени намени	<p>1. Hartmann, K., & Giles, K. (2016, May). UAV exploitation: A new domain for cyber power. In 2016 8th International Conference on Cyber Conflict (CyCon) (pp. 205-221). IEEE.</p> <p>2. Krichen, M., & Mihoub, A. (2023). Unmanned Aerial Vehicles Communications Security Challenges: A Survey. In Unmanned Aerial Vehicles Applications: Challenges and Trends (pp. 349-373). Cham: Springer International Publishing.</p> <p>3. Ayati, S. A., & Naji, H. R. (2022, March). A Secure mechanism to protect UAV communications. In 2022 9th Iranian Joint Congress on Fuzzy and Intelligent Systems (CFIS) (pp. 1-6). IEEE.</p> <p>4. Vajravelu, A., Ashok Kumar, N., Sarkar, S., & Degadwala, S. (2023). Security Threats of Unmanned Aerial Vehicles. In Wireless Networks: Cyber Security Threats and Countermeasures (pp. 133-164). Cham: Springer International Publishing.</p> <p>5. Материјали од предметниот наставник</p>
		Безбедност на комуникациско-информатички системи	2:Ранливости и заштита на безбедносните системи од DOS напади	<p>1. Singh, A., & Gupta, B. B. (2022). Distributed denial-of-service (DDoS) attacks and defense mechanisms in various web-enabled computing platforms: issues, challenges, and future research directions. International Journal on Semantic Web and Information Systems (IJSWIS), 18(1), 1-43.</p> <p>2. Mishra, A., Gupta, N., & Gupta, B. B. (2023). Defensive mechanism against DDoS attack based on feature selection and multi-classifier algorithms. Telecommunication Systems, 82(2), 229-244.</p> <p>3. EMMAN, V. T. U., & ORJI, I. B. (2022). CYBERWARFARE: A REVIEW OF ATTACK MITIGATIONS AND DEFENSE MECHANISM. GSJ, 10(9).</p> <p>4. Deeban Chakravarthy, V., Prakash, K. L., Ramana, K., & Gadekallu, T. R. (2022, November). A Novel DDOS Attack Detection and Prevention Using DSA-DPI Method. In International Conference on Innovative Computing and Communications: Proceedings of ICICC 2022, Volume 3 (pp. 733-743). Singapore: Springer Nature Singapore.</p> <p>5. Материјали од предметниот наставник</p>